

БАЛАНС РИНКУ ВУГІЛЛЯ ДЛЯ КОКСУВАННЯ В УКРАЇНІ

2024

Україна до початку війни була однією з чотирьох країн у світі, що була повністю забезпечена сировиною для виробництва сталі (вугілля, кокс, залізна руда, марганцева руда, феросплави). Наразі феросплавні заводи майже зупинені. Оголошено про призупинення частки потужностей з видобутку коксівного вугілля на одному з найбільших в країні вугільних підприємств.

Баланс ринку коксу та коксівного вугілля в Україні

	2021	2022	2023	11 міс. 2024
Споживання коксу в Україні*, тис. т	10 253	3096	2892	3167
в т.ч. імпорт	790	359	329	622
частка імпорту	7,7%	11,6%	11,4%	19,6%
Виробництво коксу в Україні**, тис. т	9658	2740	2567	2546
Споживання коксівного вугілля, тис. т	14 487	4111	3851	3819
в т.ч. імпорт	11 484	2802	439	1050***
частка імпорту	79,3%	68,2%	11,4%	27,5%
Місцеві постачання концентрату коксівного вугілля, тис. т	3003	1309	3412	2769***

* розрахункове значення на основі норми витрат коксу на тону чавуну і феросплавів

** розрахункове значення (споживання плюс чистий експорт)

*** оцінка на основі даних за 9 міс. 2024

Після втрати частини вугільних і коксівних потужностей у 2014, Україна відчувала певний дефіцит вугілля окремих марок, що необхідні для виробництва коксу, а також потужностей з виробництва коксу. Тому навіть до широкомасштабного вторгнення імпорт коксу і коксівного вугілля був суттєвим.

Для підтримання рівня виробництва на поточному рівні, а саме виробництва до 6,5 млн тон сталі конвертерним та мартенівським способом та 1,3 млн тон товарного чавуну, Україні потрібно 3,2 млн тон коксу на рік, з яких в 2024 до 20% імпортується. Також такі обсяги передбачають потребу 3,8 млн тон вугільного концентрату, з яких 3,1 млн тон вироблялося в Україні.

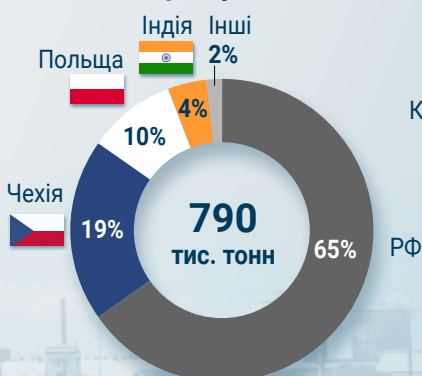
Частка вітчизняного вугілля у балансі ринку складає 72,5% за 11 місяців цього року. Але до широкомасштабного вторгнення, навпаки, частка імпорту була до 80%. Орієнтація на внутрішні постачання відбулася як наслідок бойових дій, коли обсяги виробництва чавуну і сталі зменшилися, а можливості імпорту значно ускладнилися.

Наразі для галузі постав значний ризик – втрата обсягів місцевого виробництва коксівного вугілля. Внутрішнє постачання вугілля для коксування високо концентроване, що є ризикованим. Частка Шахтоуправління Покровське на ринку України за нашими розрахунками у 2024 складала 66%. Тобто, вітчизняна галузь може постати перед питанням пошуку джерел постачання до 2,5 млн тон коксівного вугілля або коксу.

У 2021 Україна імпортувала 0,79 млн тон коксу. За 2024 імпорт може скласти 0,7 млн тон. На сьогодні Польща є основним постачальником коксу в Україну з часткою 85%. Польща є також одним з найбільших глобальних експортерів коксу і має потенціал для нарощування поставок в Україну. Наприклад, минулого року Польща відправила 1 млн тон коксу в Індію, що пов'язане зі значними транспортними витратами.

Структура імпорту коксу в Україну

Структура імпорту коксу в Україну за 2021

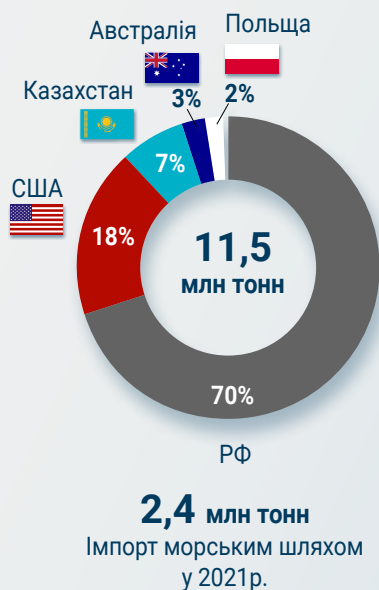

Структура імпорту коксу в Україну за 11 міс. 2024

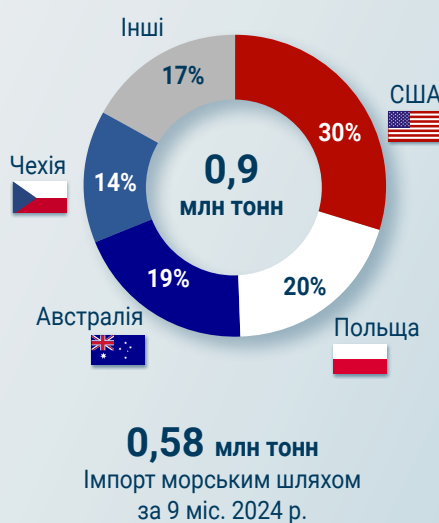

Структура імпорту коксівного вугілля в Україну

Структура імпорту коксівного вугілля в Україну за 2021 р.

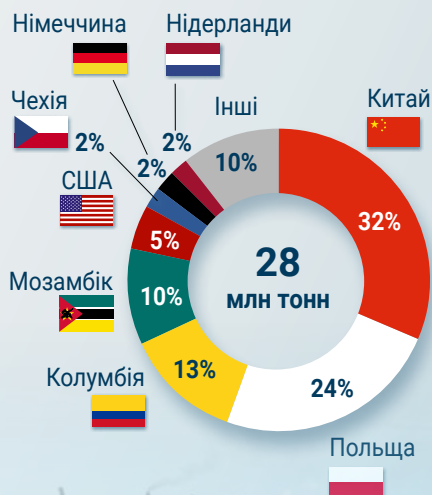

Структура імпорту коксівного вугілля в Україну за 9 міс. 2024 р.

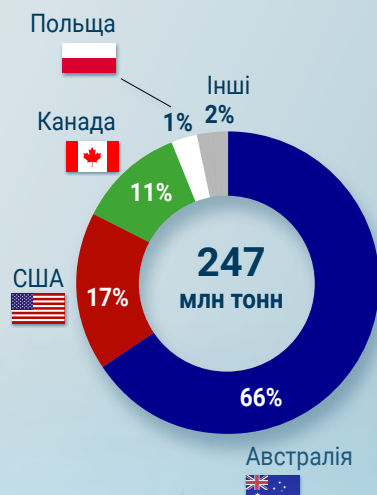

Звідки Україна може імпортувати кокс та вугілля

Структура глобального експорту коксу у 2023 році

Структура глобального експорту коксівного вугілля у 2022 році

Імпорт вугілля в Україну до повномасштабного вторгнення складав 11,5 млн тон, з них 2,4 млн тон – морським шляхом. Тобто можна говорити про фізичну можливість імпорту коксівного вугілля з таких напрямів як Австралія, США або Канада в обсягах 2-3 млн тон за умов безпечної роботи морських портів України.

Польща також є значним гравцем на глобальному ринку коксівного вугілля, експортувавши 3,1 млн тон у 2023 у сусідні країни ЄС.

Іншими словами, теоретично Україна може збільшити імпорт коксу, умовно, на 1 млн тон з Польщі та інших країн, а також імпорт вугілля на 2-3 млн тон, що може забезпечити потреби сталевих виробництва у поточному обсязі.

Фізично забезпечити роботу сектору ГМК за рахунок імпорту вугілля можливість існує. Але постає питання економічної доцільності імпорту сировини. Вугілля з Австралії (hard coking coal) буде вартувати орієнтовно на \$50 дорожче, з доставкою включно, що додасть 11% до витрат на виробництво тони сталі

Такої маржі у металургів на сьогодні немає. За нашими оцінками прибутковість EBITDA металургійного виробництва у 4 кварталі 2024 є від'ємною у зв'язку із низькими цінами на глобальному ринку. Наступного року ми прогнозуємо подальше зниження середньої ціни на плоский прокат на 5%, зумовлене слабким попитом і надлишковими потужностями. Тому постає питання про обмеження експорту з України у регіони, що пов'язані з більшими транспортними витратами, та про скорочення обсягів виробництва.

Використання імпорту сировини також веде до втрати переваг вертикальної інтеграції, що підтримувала конкурентоздатність вітчизняних виробників. Минулого року ціна на коксівне вугілля (hard coking coal) перевищувала \$300, що дозволяло українським компаніям підтримувати життєдіяльність і інвестиції. Перехід на імпорту сировину значно погіршить фінансову ситуацію металургійних компаній, їх можливість підтримувати бізнес, інвестиції, платежі по боргах, соціальні ініціативи.

То ж у разі переходу на імпорту вугілля виробництво чавуну і сталі в Україні не припиниться, але ймовірно зниження обсягів, зокрема за рахунок скорочення експорту.

Кокс – це вид твердого палива, що одержується з кам'яного вугілля шляхом його нагрівання до високих температур без доступу повітря. Кокс використовується в доменних печах при виробництві чавуну як паливо для розплавлення доменої шихти, а також для відновлення заліза з руди. Окрім виробництва чавуну кокс використовується в ливарному виробництві, хімічній і феросплавній промисловості.

Коксівне вугілля – специфічні марки вугілля, що на відміну від енергетичного, мають нижчий рівень сірки, золи та летких речовин. У вітчизняній класифікації до коксівного вугілля відносяться марки Г, ГЖ, Ж, КЖ, К, ПС і П. Міжнародна класифікація поділяє марки вугілля на hard coking coal, medium coking

coal, semi-soft coking coal. Для виробництва коксу використовується вугільний концентрат, результат збагачення вугілля. Концентрат різних марок змішується між собою в шитху для виробництва коксу. При нагріванні вугілля в коксових печах до температур вище за 300°C без доступу повітря переходять в пластичний стан, спікаються, та переходять в твердий вуглецевий продукт – кокс.

У 2023 р. **кокс виробляли 5 заводів**: Южкокс, Камет-Сталь, Дніпровський металургійний завод, Запоріжкокс, АрселорМіттал Кривий Ріг. Обсяг виробництва склав 3,4 млн т коксу (у перерахунку на вологість 6%). Це на 64,2% менше, ніж у 2021 р., коли працювало 7 заводів, включаючи Авдіївський КХЗ і Азовсталь.

Авдіївський КХЗ був найбільш великим заводом, який виробив 2,6 млн т коксу у 2021 р.

Шахтоуправління «Покровське» (Донецька область, м. Покровськ), **єдиний великий виробник коксівного вугілля в Україні**, видобуває вугілля марки К. У 2023 р. «Покровське» видобуло 5,6 млн т вугілля, за 5 міс. 2024 р. підприємство видобуло 2 млн т вугілля. Для порівняння – у 2021 р. видобуток склав 6,2 млн т. Промислові запаси вугілля складають більше 200 млн т.

Найбільшими споживачами коксу в Україні є чотири металургійних комбінати АрселорМіттал Кривий Ріг, Запоріжсталь, Камет-Сталь, Дніпровський металургійний завод (в просторі).

